

Міністерство внутрішніх справ України
Львівський державний університет внутрішніх справ
Центр післядипломної освіти, дистанційного та заочного навчання

Кафедра кримінального процесу та криміналістики

КЕЙС
заняття на тему
«Базові права осіб, які утримуються в ПТ та
механізми їх реалізації»

Підвищення кваліфікації
працівників ізоляторів тимчасового тримання

Інформація про
викладача:
к.ю.н., старший викладач
ТАТАРИН Ігор Іванович
0673669667

Львів -2021

Тема
«Базові права осіб, які утримуються в ІТТ та механізми їх реалізації»

Годин на тему – 1
Занять – 1 (1 академічна година)

Навчальна мета: удосконалення поняттєво-категоріального апарату з відповідної теми та систематизованих стійких знань слухачів, поглиблення теоретичних знань (уявлень) щодо прав осіб, які утримуються в ІТТ та механізму їх реалізації.

Міжтематичні зв'язки: Права людини. Міжнародні стандарти у сфері прав людини. Свобода від катувань та особиста недоторканість. Поняття та порядок затримання осіб за підозрою в учиненні кримінального правопорушення. Складання процесуальних документів. Права затриманої особи. Процесуальні строки затримання.

План лекції

1. Базові права осіб, які утримуються в ІТТ.
2. Механізм реалізації прав осіб, які утримуються в ІТТ.

1. Базові права осіб, які утримуються в ІТТ.

ІТТ використовуються для тимчасового тримання різних категорій затриманих осіб. Період тимчасового тримання може тривати від кількох годин до 15 діб (максимальний термін адміністративного арешту). З метою забезпечення належних умов тримання, а також забезпечення виконання заходів досудового розслідування (можливості проведення слідчих дій, зустрічі з захисником, побачення з рідними тощо), кожен ІТТ має бути відповідним чином обладнаний.

Відповідно до діючих нормативно-правових актів можна назвати такі базові права осіб, які утримуються в ІТТ.

Заборона катування. Стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод визначає абсолютне право людини не бути підданою катуванню. Ніхто не може бути підданий катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню. Це абсолютне

право людини, яке не може бути обмеженим за будь яких обставин. У Конституції України це право закріплено статтею 28.

Право на свободу та особисту недоторканність³ Відповідно до статті 29 Конституції України, кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність. Ніхто не може бути заарештований або утримуваний під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом. У разі нагальної необхідності запобігти злочинів чи його перепинити уповноважені на те законом органи можуть застосувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід, обґрунтованість якого протягом сімдесяти двох годин має перевірити суд. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого рішення суду про тримання під вартою. Кожному заарештованому чи затриманому має бути невідкладно повідомлено про мотиви арешту чи затримання, роз'яснено його права та надано можливість з моменту затримання захищати себе особисто та користуватися правничою допомогою захисника.

Право на охорону здоров'я, медичну допомогу Відповідно до статті 49 Конституції України, кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування.

Право на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло Це право встановлено в статті 48 Конституції України і забезпечується належними умови проживання (перебування).

Право на ефективний засіб юридичного захисту Право визначене статтею 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статтями 40, 57, 59 Конституції України і включає в себе право на професійну правничу допомогу, на отримання інформації про свої права та обов'язки, право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади.

Усі утримувані в ізоляторі тимчасового тримання перебувають у рівних умовах незалежно від віку, національності, раси, соціального стану, політичних чи релігійних поглядів, заслуг перед державою тощо.

Та інші права передбачені Конституцією України та іншими нормативно правовими актами за вказаних умов.

Права і обов'язки осіб, які знаходяться в ІТТ.

Особам, які перебувають в ІТТ, дозволяється тримати при собі та зберігати в камерах:

- одяг, головний убір за сезоном: в одному комплекті;
- натільну білизну, панчохи, носові хусточки;
- взуття кімнатне або спортивне : одну пару;
- туалетні речі (туалетне, господарське мило, зубну щітку, зубний порошок або пасту, пластмасову мильницю, гребінець), бритву механічну чи електричну;
- окуляри, а також з дозволу лікаря милиці (протези);
- копії обвинувального висновку, вироку й ухвали судових органів у своїй справі, виписки з кримінальної справи, касаційні скарги;
- папір, поштові конверти, марки та прості олівці, підручники та учнівське приладдя (для учнів);
- тютюнові вироби та сірники, а також продукти харчування з передач (посилок) або куплені в торговельній мережі, ліки (з дозволу медичного працівника);
- будь-які продукти харчування (за винятком продуктів з простроченим терміном реалізації, консервованих продуктів із м'яса, риби, овочів, фруктів, виготовлених у домашніх умовах, продуктів, що потребують додаткового приготування шляхом термічної обробки та ті, що швидко псуються).

Ті предмети та речі, які становлять понад установлену норму здаються на зберігання черговому й видаються власнику за потребою.

ОДНАК: загальна вага предметів і речей, які належать затриманій,

взятій під варту або підданій адміністративному арешту особі, не повинна перевищувати 50 кг (з урахуванням тих, що містяться у кімнаті зберігання особистих речей осіб, що тримаються). Речі понад встановлену вагу не приймаються та повертаються родичам або знайомим утримуваних осіб.

Жінки можуть мати також при собі косинки, бюстгальтери, рейтузи, пояси, марлю, вату, вазелін, крем, пудру, губну помаду.

Затримані, узяті під варту й засуджені особи зобов'язані:

- дотримуватися встановлених правил внутрішнього розпорядку й санітарно-гігієнічних правил, мати охайний зовнішній вигляд, постійно підтримувати чистоту в камері;
- виконувати вимоги адміністрації ІТТ, бути ввічливими з його працівниками й між собою;
- дбайливо ставитися до інвентарю, обладнання та іншого майна ІТТ;
- не вступати в суперечки з представниками адміністрації ІТТ, не принижувати їх гідність, не протидіяти виконанню ними своїх обов'язків;
- виконувати обов'язки чергового по камері за призначенням адміністрації ІТТ.

Черговий, який призначається по камері зобов'язаний:

- доповідати про кількість осіб, що перебувають у камері, якщо до камери зайшли працівники ІТТ;
- стежити за збереженням інвентарю, обладнання та іншого майна, за підтриманням чистоти в камері;
- одержувати посуд на час прийняття їжі та здавати його.

Прибирати санітарний вузол, а після закінчення прогулянки прогулянковий дворик зобов'язані всі особи, які перебувають в ІТТ. Також їм забороняється:

- порушувати тишу, перемовлятися, перестукуватися й листуватися з особами, які тримаються в інших камерах або поза межами ІТТ;

- підбирати і перекидати за межі прогулянкового дворика будь-які предмети, виявлені на його території;
- підходити впритул до "вічка" дверей камери та затуляти його, здійснювати інші дії, що ускладнюють нагляд за поведінкою осіб, які знаходяться в камері;
- псувати обладнання ІТТ, робити будь-які написи на стінах і речах, що видаються для користування, а також наклеювати на стіни та інвентар фотокартки, малюнки, вирізки з газет і журналів;
- виготовляти та зберігати предмети та вироби, заборонені для зберігання в камерах;
- грати в гральні карти;
- зберігати при собі гроші та інші цінності;
- продавати, дарувати, обмінювати або вилучати іншим способом на користь інших осіб предмети та речі, що є в особистому користуванні, змінювати без дозволу адміністрації ІТТ індивідуальне спальне місце;
- порушувати встановлений порядок листування, написання або надсилання скарг і заяв.

2. Механізм реалізації прав осіб, які утримуються в ІТТ.

Порядок забезпечення прав осіб, які знаходяться в ІТТ.

Адміністрація ІТТ забезпечує розгляд скарг і заяв затриманих і взятих під варту осіб згідно з чинним законодавством. Скарги і заяви засуджених розглядаються в порядку, встановленому Кримінально-виконавчим кодексом України.

Затримані та взяті під варту особи можуть листуватися з родичами та іншими громадянами, а також підприємствами, установами, організаціями з письмового дозволу особи або органу, у провадженні яких перебуває справа чи матеріали про затримання. Скарги, заяви і листи осіб, затриманих та взятих під варту, переглядає адміністрація ІТТ. *Скарги, заяви і листи, адресовані Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини, в Європейський суд з прав людини та прокуророві, переглядові не*

підлягають і надсилаються за адресою протягом доби з часу їх подання.

Скарги на дії особи, надсилаються адміністрацією яка провадить дізнання, або слідчого ізолятора тимчасового тримання прокуророві.

Висновки

Держава несе повну відповідальність за дотримання встановлених законодавством гарантій та прав затриманих осіб. До таких гарантій належать потреби в безпеці, належних мінімальних побутових умовах (наявності необхідних меблів, вільного простору, відповідного температурного режиму, освітлення, вологості повітря, належних санітарно – побутових умов, тощо). Особам, які перебувають в ІТТ необхідно забезпечити харчування, відповідно до встановлених норм, постійний доступ до питної та проточної води, можливість мати щоденні прогулянки на свіжому повітрі. Крім того, особам, які перебувають в ІТТ необхідно гарантувати дотримання визначених законодавством України процесуальних прав і гарантій, передбачених відповідно їх статусу. На етапі реєстрації людини в ІТТ і внесення даних з документів інспектор має візуально пересвідчитися, що людина може утримуватися в ізоляторі. Після чого на етапі проведення інтерв'ю інспектор дізнається про стан здоров'я людини та про її базові потреби. Знаючи цю інформацію інспектор фіксує її в електронній базі та вживає заходів для безпечного перебування особи в ІТТ. Окрему увагу варто приділити розбіжностям у даних з документів та даних з інтерв'ю. Свідчення людини в інтерв'ю варто сприймати як її заяву про забезпечення її прав з моменту фактичного затримання і до поміщення в ІТТ. Дані з інтерв'ю можуть свідчити про злочин зі сторони працівників поліції. У такому випадку інспектор після закінчення інтерв'ю має поставити до відома керівництво ІТТ та повідомити прокуратуру. Протягом усього часу перебування людини в ІТТ інспектор піклується про безпечні умови тримання і реагує на кожне порушення прав людини, усуває потенційні

ризиками та загрози здоров'ю і добробуту людей. Інспектор займає проактивну позицію і знаходить оптимальне рішення для кожної ситуації.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

I. Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 р. // Голос України. – 2012. – № 90–91.
3. Про попереднє ув'язнення: Закон України від 30.06.1993 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3352-12#Text>
4. Про звернення громадян: Закон України від 02 жовтня 1996 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року. // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 2-3. – Ст.12.
6. Про затвердження Положення про Управління забезпечення прав людини Національної поліції України: Наказ Національної поліції України від 07 бер. 2019 р. № 215. URL: https://dn.npu.gov.ua/assets/sites/dn/raznoe/nakaz_215.pdf
7. Про затвердження Інструкції з організації обліку та руху кримінальних проваджень в органах досудового розслідування Національної поліції України: Наказ МВС України від 14 квітня 2016 р. № 296 // Офіційний вісник України. – 2016. – № 52. – С. 45.
8. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: Наказ МВС України від 07 липня 2017 р. № 575 [Електронний

ресурс].

–

Режим

доступу:

http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE30805.html

9. Про затвердження Порядку взаємодії Генеральної прокуратури України та Міністерства внутрішніх справ України щодо обміну інформацією з Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформаційних систем органів внутрішніх справ: Наказ ГПУ, МВС України від 17 листопада 2012 р. № 115/1046 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-porjadku-vzaemodiyi-generalnoyi-proku-ratu-doc124092.html>

10. Про затвердження Порядку взаємодії між органами внутрішніх справ, закладами охорони здоров'я та прокуратури України при встановленні факту смерті людини: Наказ МВС, МОЗ, ГПУ від 28 листопада 2012 р. № 1095/955/119 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 97. – С. 394.

11. Наказ МВС України від 02.12.2008 № 638 «Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку в ізоляторах тимчасового тримання органів внутрішніх справ України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0137-09#Text>

12. Наказ Генеральної прокуратури України № 110 від 25 червня 2019 року «Про організацію діяльності органів прокуратури з питань ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, статистики та її аналізу». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://data.gov.ua/dataset/c7d2ea18-33dc-41a6-b62d-aa5796f43e05/resource/7e6f7996-56f2-4d89-84ba-1f8d0c2c8eff>

13. Наказ МВС від 20.05.2020 № 405 «Про затвердження Положення про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0491-20#Text>

14. Наказ МВС від 06.07.2017 № 570 «Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17#Text>

15. Наказ МВС від 07.11.2018 № 893 «Про реалізацію окремих положень Дисциплінарного статуту Національної поліції України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1355-18#Text>

16. Наказ Офісу Генерального прокурора України від 30.06.2020 № 298 «про затвердження Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0298905-20#Text>

17. Наказ МВС від 08.02.2019 № 100 «Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#Text>

18. Наказ МВС України від 20 січня 2005 р. №60ДСК. Про затвердження Інструкція про роботу ізольованих тимчасового тримання органів внутрішніх справ України та Інструкції з організації конвоювання затриманих і взятих під варту осіб в органах внутрішніх справ України.

19. Наказ МВС від 23.05.2017 № 440 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-17#n14>

20. Наказ МВС від 27.04.2020 № 357 «Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20#Text>

II. Спеціальна література

1. Бортун М. Особливості затримання особи без ухвали слідчого судді. Вісник Національної академії прокуратури України. 2014. №5(38). С. 102-106.
2. Грицюк І. В. Запобіжні заходи в системі заходів процесуального забезпечення участі осіб у досудовому розслідуванні / І. В. Грицюк // Право.ua. – 2015. – № 3. – С. 84–87.
3. Дояр Є.В. Затримання особи у кримінальному провадженні : дис. кандидата юридичних наук ; спеціальність 12.00.09 ; Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2018. 191 с.
4. Кримінальне процесуальне право України: навч. посібник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова. – Львів: ЛьвДУВС, 2017. – 774 с.
5. Лазарева Д.В. Затримання уповноваженою службовою особою у кримінальному процесі України : монографія / Д.В. Лазарева. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 188 с.
6. Морочкін О.І. затримання за підозрою у вчиненні злочину та тримання під вартою: практика європейського суду з прав людини та Українські реалії. Питання боротьби зі злочинністю. 2016. Випуск 32. С. 96-106.
7. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України. Зразки процесуальних документів у кримінальному провадженні. За заг. ред. Чернявського С. С. Київ : Видавничий дім «Професіонал», 2020. 1288 с.
8. Поцілуйко В.М. Підстави та порядок застосування кримінально-процесуального та адміністративного затримання особи. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2018. № 1. С. 198-203
9. Михайлова Ю. О. Шляхи вдосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності підрозділів конвойної служби національної поліції України. Право і суспільство. 2019. № 2. С. 160-167.

10. Крюк С.В. Особливості діяльності ізоляторів тимчасового тримання та ізоляції як складової режиму утримання затриманих осіб. Науковий вісник львівського державного університету внутрішніх справ. 2012. № 2 (2). С. 317-325

11. Права людини в діяльності української поліції 2016. Науковопрактичне видання / Упоряд. та ред. Крапивін Є. О. К. : Софія-А, 2017 р. 304 с.

III. Інформаційні ресурси

1. Офіційний веб-сайт Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua/>

2. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: www.rada.gov.ua

3. Урядовий портал. Єдиний веб-потал органів виконавчої влади. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/>

4. Офіційний веб-потал Міністерства внутрішніх справ України. URL: <http://www.mvs.gov.ua/>

5. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України. URL: <http://www.minjust.gov.ua/>

6. Офіційний веб-потал Міністерства освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua/>

7. Національне агентство України з питань державної служби. URL: <http://nads.gov.ua/control/uk/index>

8. Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)». URL: <http://www.nau.ua/>

9. Вікіпедія Вільна енциклопедія. URL: <http://uk.wikipedia.org>

10. Електронна бібліотека Львівського державного університету внутрішніх справ. URL: <http://www.lvduvs.edu.ua>